

rokavčke ter popravil bolj nazaj klobuk. Tudi Metodu je povedal, kako naj se drži. Nero se je pa tako modro držal, kakor bi bil vedel, čemu vse to.

„Pazite, naravnost gledita, mir in usta skupaj! — Ena, dve tri! — Dobro!“

Končano je bilo tako naglo, da še sami niso vedeli, kdaj. Kar pritisnil je mož za neko „hruško“, nekaj je zaropotalo, pa je bilo.

Slik ni napravil ptuji mož takoj, ampak jih je še-le za kakih deset dni poslal po pošti. Najbolj sta jih nestrpno čakala seveda Ciril in Metod. — Slednjič so le prišle. Kako sta bila iznenadena, ko sta se zagledala na sliki z Nerom. Rada sta jo pokazala vsakomur. Meni pa sta eno dala za spomin.

Gosli.

Črtica. Spisal Ivo Blažič.

He, da ste ga videli! Okrogla, rdeča ličeca so bila vedno rajskovesela, oči so gledale zadovoljno v svet. Bil je vesele narave Strgarjev Tonček. Toda, kaj hočete, ubog je bil njegov oče, uboga tudi mati, ubog je bil tudi on. Kaj mu je pomagala umna glava; kopati bo moral kot oče, težko si bo moral služiti svoj kruhek. To je zapisano siromaku menda že ob rojstvu na čelu.

Tonček je ljubil godbo. Z vso vnemo je poslušal v cerkvi orglje. Kako mogočno, veličastno je donel njih glas po božji hiši! Kaj rad je prisluškoval mehkim, nežnim zvokom klavirja v šoli. Kako vzvišen se mu je dozdeval gospod učitelj, ki je sedel za glasbenim orodjem in hitro prebiral tipke.

Le še nekje more slišati tako lepe glasove. Tam v gozdu, kjer se zlivajo vsi glasovi gozdnih pevcev, ki lahko udarjajo na strune, v eno lepo pesem, ki je tako popolna, čista, sveža, kakor je mladi gozd in svet pomladni.

Nekoč je iztaknil med staro šaro v podstrešju slabe gosli, že vse oglodane od osti časa. Strune so že davno izginile z njih. Tedaj je bila edina želja našega Tončka, da pride do strun. Ali misel: kakó — ta ga je mučila, da mu je smehljajoče lice ostalo nekaj dni otožno.

Na karkoli se je spomnil, vse je ovrgel. Prosil gospoda učitelja, se ne spodobi. Hud bi bil morda nanj, ker je strog. Ali kje naj jih dobi?

Aha, jih že dobil. Že ve, kakó.

Tonček je imel bogatega botra, ki je večkrat šel v mesto. Boter Smolnikar gotovo ugodí njegovi prošnji.

Malo boječe stopi Tonček predenj. „Botrček! Do-bri bo-otrček, nekaj bi vas rad prosil. Strun mi kupite, botrček!“ Težko mu je šlo iz ust, a Tonček je že vedel, da beseda ni konj.

„Čemu jih boš rabil, Tonček?“

„Na gosli jih napnem.“

„In kaj potem? — Na katere gosli, saj jih nimaš?“

„Seveda jih imam, med šaro sem jih iztaknil v podstrešju.“

„Ali kako boš ^{gospod}goslal, saj te ne bo nihče učil.“

„Se bom pa sam. In pa lok mi prinesite, botrček, lok!“

In botrček je res prinesel štiri strune iz mesta, katere je naš junak z vso skrbjo napel na gosli. Pa lok tudi. Potegnil je z njim po strunah. Pravega glasu še ni bilo. Tonček je to takoj spoznal; ušesa so ga zaskelala. Toliko časa ni odnehal, dokler niso zvene le po njegovem muzikaličnem čutu nežno, milo, prijetno, vabljivo kakor beseda dobre matere, ki ljubkuje svoje dete na vrtu pod zeleno lipo, ko se poslavlja solnce od gorā in žvenkljajo zvonci s planin, kjer ukajo pastirji.

Mati so ga ^{ga}morali siliti, da je šel večerjat, tako je bil zaverovan v svoje gosli. Po molitvi pa dolgo ni mogel zaspati. Vedno so mu bile pred očmi gosli, lok, strune, vedno se mu je zdelo, da drži nalahno za lok, da prav tako, kakor gospod učitelj v šoli, lahno izvablja iz strun melodične glasove. Ves srečen je bil in zadovoljen, in strune so brnele v njegovi domišljiji veselo, poskočno, krasno pesem, kakršne še ni čul v svojem mladem življenju, pesem o neskaljeni sreči prvih mladostnih dni.

Drugo jutro se je vzbudil zgodaj iz podjetnih sanj. Urno je skočil na noge, pomolil, se oblekel, umil, vzel gosli in šel v gozd.

Krasno jutro se je porodilo iz rosne noči. Veselo, razbrzdano je skakal potok ob gozdu proti dolini, urno se je spuščal preko kamenja, urno pod listovci in iglovci, noseč bratski pozdrav širokega gozda prostranemu polju, posutim s ^{travn}pestrim cvetjem. Naprej potok, naprej! Ne zaganjaj se preveč ob bregove, da se tvoja čista voda ne izkali, da tvoji valčki ne odtrgajo mehke prsti in je ne poneso s seboj.

Zelenkastopisani vodomci in radovedni povodni kosi so letali ob vodi po leskovju in bukovju, pa čivkali, čudé se Tončku, ki je vznemiril njih tiho, skromno, srečno življenje s svojim goslanjem.

Glasovi začetnika in gozdnih umetnikov so se vendar prijetno skladali. Tončkova duša se je dvignila ob zvenečih glasovih mehkih strun in ptičjega petja. —

Solnce se je prikazalo na vzhodu, krvavo je še stalo nad daljnimi gorami, kamenitimi snežniki, visokokipečimi proti sinjemu nebu, pa se je povzpelo urno na svojo nebesno pot, zlata kolesa so se zasvetila, pesta so zaškripala, solnčni voz se je jel premikati. Na njem se je peljalo solnce. In streljalo je s svojimi žarki na vse strani, na širne livade in na tihe loge, prostrane poljane in porastle gozde, kjer so se svetlikale jelkove igle in namigavale svojim sestricam. Oživel je gozd, oživela narava. Rosa se je svetila po travnatih bilkah kot srebrni, čisti kristali, dihala je vase tople žarke in puhtela v zrak. Kot morje je ležala megla pred Tončkom doli v dolini.

Ah, krasno! Kot mirno morje se smejijo te male, lahne, komaj vidne meglice, kot valčki butajo druga ob drugo. In širijo se, širijo in puhté, više, više, solnce že prodira skozi nje na polje, prostrano, široko.

Prijetno so donele strune. Tonček sam ni vedel, kaj igra, ali izlil je v te glasove vso svojo otroško dušo, vsa svoja čustva, vse svoje veselje, igral je pesem stvarstvu in Stvarniku.

Slavec je drobil svojo jutranjico v grmičju, kos se je oglasal, sinica je čivkala, žolna je tolkla po debelu, šoga je letela čez gozd, strnadi so prepevali.

Stopinje so se bližale, lahne, komaj slišne. Tončekov učitelj je stal pred mladim umetnikom, kateremu so omahnile roke, da so mu padle gosli na tla. Rdeč kakor kuhan rak je stal Tonček.

„Kaj pa ti je, Tonček? Nič se me ne boj! Od danes dalje se ^{hit} učiš gosli pri meni.“

Prijel ga je za roko, pobrala sta gosli in odšla v vas.

* * *

Boter Smolnikar je imel god. Pozno v noč so bili še zbrani pri njem gostje — pivei — bil je namreč krčmar. Med njimi so bili vsi vaški veljaki, gospod župnik, gospod učitelj, župan in drugi.

Pridno so napivali Smolnikarju in mu želeli mnogo let. Veselega obraza je ta odpival in klical svojo ženo, naj pridno streže gostom.

Zunaj ^{so} zabrne strune, nežno, prav počasi ^{se} dvigajo glasovi, rastejo hipno, krepko, pa zopet pojemajo ⁱⁿ nalahno, komaj slišno in opaženo kakor zvezde na jasnem nebu.

Gostje ^{hit} k oknom ter pogledajo skozi nje. V mesečini je stal pred hišo pod lipo, z glavo naslonjen na deblo, mladi umetnik Tonček. Lok mu je gibko plesal po strunah.

Boter Smolnikar je skočil ponj in ga privedel v sobo.

„Torej vendar nisem zastonj kupil tistih strun!“

„Botrček, vaše strune so že davno popokale, te mi je dal gospod učitelj.“

„A, tako! Torej ti se učiš goslati v šoli. Bravo, gospod učitelj!“

„Hvala, oče Smolnikar, za poklon. Gospôda, tu se gre za mlad, nadarjen talent, ki bi moral kopati zemljo, a koristi lahko še mnogo svojemu narodu. Svetujem, da se deček izobrazí in da k temu pripomoremo vsi.“

„Radevolje, saj sem mu boter!“ se odreže Smolnikar.

Mladi umetnik je zopet vzel gosli in izvabljal sladke glase ^{ove} botru Smolnikarju, ki se mu je kar srce smijalo veselja.

* * * kipa

Petdeset let pozneje. Dolga doba to, ali brzo mine.

Pri pultu sedi mož sivih las in piše, sklada sladke harmonije še zdaj ^v starosti, sklada sladke napeve. Globoko zamišljen je v svoje delo.

starec

melodija

*starec
leži
moj*

Nadležna muha brenči po sobi in sede zdaj na starcev portrêt, zdaj na podobe, kjer so slikani slavni skladatelj, pa zleti na klavir in končno še na stare gosli, ki vise v kotu. Močno zabrenči muha, da se stavec vzdrami ter se ozre tja gor v kot.

Vstane in se zravnja pokoncu; stopi v kot, odpodi muho, vzame v roke gosli in zasvira tako prijetno, nežno melodijo, da bi se kar zjokal ob teh glasovih. Pa vzdihne, lok zopet zdrsne po strunah, ki zapoje veselo, poskočno, mično. Stavec odloži gosli in se vglubi v spomine.

Ali niso to one gosli, ki jih je iztaknil v podstrešju in so ga pripeljale do sreče? Da, ravno one so, na katere je igral v gozdu ono jutro, ko je bilo vse pomladnoveselo.

In zdaj je ~~že~~ stavec, ali vedno še hrani gosli — spomin na mlade dni. Saj nam je ljub še spomin na mladostne bridkosti, kaj bi nam ne bil spomin na mladostno srečo? In če ta sreča ostane trajna — kar je redko, redko — potem je kakor solnce, ki se pomladi vsako jutro. Blagor mu, komur vzhaja tako solnce!

#

Čegave bodo?

Naše hruške sredi vrta,
Ej, kako so sladke!
Radi bi do njih, a kaj, ko
Roke so prekratke . . .

Ded imajo dobro pipo,
Ki bučele straši —
Toda to rumeno pleme
Dima se ne plaši.

Gôri v deblu je duplina,
V nji so pa sršeni —
Oj, ti stražniki srditi,
To so nam strupeni!

Oj le čajte, oj le čajte,
Grdi vi sršeni,
Če vas dimec ne prežene,
Puh vas bo ognjeni.

Nihče klatit hrušk medenih
Si ne drzne iti,
Kar zapiše in zagode
V dupli roj srditi . . .

Hruške tiste bodo naše,
Naj se pes obesi —
Vrt je naš, a vas sršenov
Grmi so in lesi!

Stepin

